

MindBusiness- viitekehyyksen yhteys yrittäjämäisen minä- pystyvyyden muutok- siin korkeakouluopin- noissa – ”Kaikki haas- teet ovat voitettavissa”

Pirkko Siklander

yliopistotutkija, KT, dosentti,
Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden tiede-
kunta / LET-tutkimusyksikkö
pirkko.siklander@oulu.fi

Jouni Hintikka

projektitutkija, KM
Oulun yliopisto / Kerttu Saalasti Instituutti,
Mikroyrittäjyyskeskus MicroENTRE
jouni.hintikka@oulu.fi

Leena Eskola

projektipäällikkö
Oulun yliopisto / Kerttu Saalasti Instituutti,
Mikroyrittäjyyskeskus MicroENTRE
leena.eskola@oulu.fi

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Tiivistelmä

Vaikka korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysasenteet ovat aiempia vuosia korkeammalla tasolla, vain harva heistä päätyy yrittäjäksi. Riittämätön yrittäjämäinen minäpystyvyys voi selittää ilmiötä. Yrittäjämäisellä minäpystyvyydellä tarkoitetaan opiskelijan käsityksiä kyvyistään menestyä yrittäjämäisiä taitoja vaativissa työtehtävissä, erityisesti haastavissa tilanteissa tai yrittäjän roolissa. Yrittäjämäinen minäpystyvyys edellyttää opiskelijoilta tiedollisten, emotionaalisten ja motivaationaalisten prosessien säätelyä, jotta he voivat onnistuneesti käsitellä eteen tulevia ongelmia. Yrittäjämäinen minäpystyvyys mahdollistaa yrittäjyyden valitsemisen yhtenä tulevaisuuden uravaihtoehtona. Tässä artikkelissa kuvaamme pedagogisen MindBusiness-viitekehyksen ja tarkastelemme korkeakouluopiskelijoiden yrittäjämäisen minäpystyvyyden muutosta viitekehyksen mukaan toteutetun opintokokonaisuuden aikana. Monimenetelmälliseen tutkimukseen osallistui eri alojen ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoita. Kyseilyaineisto (N=72) kerättiin kahdelta yrittäjyyskasvatuksen MindBusiness-opintojaksoilta ennen ja jälkeen opintojakson. Opintojaksojen jälkeen tehtiin teemahaastatteluja (N=10). Yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtui myönteistä kehitystä työelämäyhteistyöhön, yhteisöllisyyteen ja yrittäjyyskompetensseihin liittyen. Tutkimuksemme tulosten perusteella korkea-asteella on opetuksen suunnittelussa pedagogisen viitekehyksen kautta tärkeämpää kiinnittää huomio opiskelijan yrittäjämäisen minäpystyvyyden tukemiseen kuin yrityksen perustamisen käytännön toimenpiteisiin.

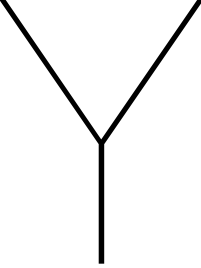
Avainsanat: *pystyvyysuskomus, yrittäjä, oppimistutkimus, monimenetelmällinen, yhteisöllisyys*

Abstract

Although the entrepreneurial attitudes of university students are at a higher level than in previous years, only few of them end up as entrepreneurs. The phenomenon may be explained by insufficient entrepreneurial self-efficacy. Entrepreneurial self-efficacy refers to a student's perceptions of his or her ability to succeed in work tasks requiring entrepreneurial skills, especially in challenging situations or in the role of an entrepreneur. Entrepreneurial self-efficacy requires the students to regulate their cognitive, emotional, and motivational processes so that they can successfully address emerging problems. Entrepreneurial self-efficacy makes it possible for them to choose entrepreneurship as one of their future career options. In this article, we describe the pedagogical MindBusiness framework and examine the change in the entrepreneurial self-efficacy of university students through a study module implemented in accordance with the framework. Students from universities and universities of applied sciences representing different fields participated in this multi-method research. Questionnaire data (N=72) were collected from two MindBusiness courses in entrepreneurship education before and after each course. Thematic interviews (N=10) were conducted after the courses. A positive development was seen in entrepreneurial self-efficacy as regards working life co-operation, sense of community and entrepreneurial competencies. Based on the results of our research, when planning for teaching through the pedagogical framework in higher education, it is more important to pay attention to supporting the student's entrepreneurial self-efficacy rather than the practical measures of starting a business.

Keywords: *self-efficacy belief, entrepreneur, learning research, multi-method, collaboration*

Johdanto

rittäjyys- ja työelämätaidot korostuvat työmarkkinoiden nopean muutoksen myötä sekä yritystä perustavien etä toisen palveluksessa toimivien osalta (Dufva ja muut, 2016; Kilpi, 2016). Vaikka korkeakouluopiskelijoiden rittäjyysasenteet ovat aiempia vuosia korkeammalla tasolla (Haikkola & Myllyniemi, 2020; Nurmi & Paasio, 2007; Tonttila, 2010), edelleen vain harva akateemisesti koulutetuista nuorista päätyy rittäjäksi (Mäki & Vafidis, 2000; Römer-Paakkanen, 2007). Yhtenä rittäjäksi hakeutumista selittävästä tekijöistä pidetään *pystyvyyssuskomusta* eli yksilön käsitystä osaamisestaan ja luottamista omaan osaamiseensa (Finisterra do Paco ja muut, 2011; Bagheri & Pihie, 2011). *Minäpystyvyy*s vaikuttaa yksilön sitoutumiseen (Linnenbrink & Pintrich, 2003) ja ohjaa hänen uskoaan omiin kykyihinsä suoriutua annetusta tehtävästä sekä tätä kautta vaikuttaa mm. siihen missä määrin hän asettaa tavoitteita, toimii peräänantamattomasti ja ottaa riskejä (Boyd & Vozikis, 1994). *Yrittäjämäinen minäpystyvyy*s (engl. entrepreneurial self-efficacy, ESE) (Chen ja muut, 1998; Drnovs'ek ja muut, 2010) pohjautuu minäpystyvyyks-käsitteelle, mutta liittyy rittäjyyteen alana. Sillä tarkoitetaan yksilön käsityksiä omista kyvyistään menestyä tavoitteissaan sekä säädellä erityisesti tiedollisia prosessejaan voidakseen onnistuneesti rittäjämäisissä tilanteissa käsitellä eteen tulevia haasteita ja ongelmia. Opiskelijat voivat tulla tietoisiksi rittäjyyteen liittyvästä minäpystyvyydestään sen herättämiseksi toteutettujen opintojen kautta. Vaikka rittäjyyden edistäminen on yksi korkeakoulujen tehtävistä, ovat toimenpiteet toistaiseksi keskittyneet rittäjyydessä

tarvittavien taitojen kehittämiseen, rittäjyyden käynnistämiseen sekä liikeideoiden kehittämiseen vaiheessa, jossa opiskelijalla on jo syntynyt kiinnostus rittäjyyttä kohtaan. Korkeakouluissa ei toistaiseksi ole systemaattisesti kehitetty toimia varhaisen vaiheen rittäjyyteen kannustamiseksi (Tonttila, 2010). Tutkimuksemme pohjautuu kehittämäämme opintokokonaisuuteen (15 op), jossa tavoitteena oli auttaa opiskelijoita tunnistamaan ja edelleen kehittämään rittäjämäisiä valmiuksiaan. Opiskelijoita tuettiin myös verkostojen rakentamisessa ja osaamisen tuoteistamisen suunnittelussa. Tässä artikkelissa kuvaamme rittäjämäisten valmiuksien ja minäpystyvyyden tukemiseksi kehittämämme MindBusiness-viitekehyyksen ja tarkastelemme korkeakouluopiskelijoiden rittäjämäisessä minäpystyvyydessä viitekehyyksen mukaan toteutetun opintokokonaisuuden aikana tapahtuneita muutoksia.

Pedagoginen MindBusiness-viitekehys

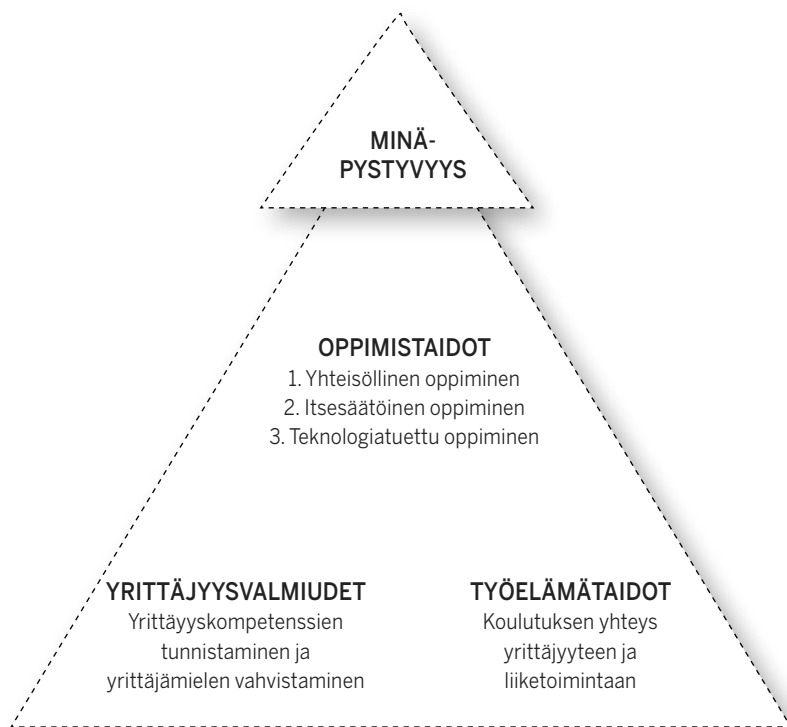
Pedagogisen viitekehyyksen tarkoituksena on ohjata opetus- ja oppimisprosessin suunnittelua ja toteuttamista. Opetus- ja oppimisprosessin suunnittelussa tavoitteena on toteuttaa osatekijöiden teoreettisia lähtökohtia konkreettisine opintojaksoon sisältyvinä toimintoina ja vuorovaikutuksena. MindBusiness-viitekehyyksen osatekijöitä ovat oppimistaidot, rittäjyysvalmiudet sekä työelämätaidot (Kuvio 1).

Viitekehys pohjautuu ensisijaisesti oppimistutkimukseen yhteisöllisestä, itsesääntöisestä ja teknologiatuetusta oppimisesta. Yhteisöllisellä oppimisella viitataan yhteisen ymmärryksen ja uuden tiedon rakentamiseen vuorovaikutuksessa toisten opiskelijoiden, opettajien ja rittäjien kanssa,

joiden kanssa on sovittuna samansuuntaiset tavoitteet ja päämäärät (Roschelle & Teasley, 1995). Yhteisöllisyys edellyttää, että tavoitteista on neuvoteltu yhdessä ja osapuolet ovat sitoutuneita niihin (Dillenbourg, 1999; O'Donnel, 2006). Tavoitteiden saavuttaminen puolestaan vaatii rikastavaa vuorovaikutusta (Vuopala ja muut, 2016). Keskeistä yhteisöllisyydessä on kiinnittää huomiota opiskelijoiden toimijuuteen ja siinä onnistumiseen: missä määrin ja millä tavalla autonomia ja ohjaavuus tasapainoilevat opiskelijoiden omassa oppimisprosessissa (Wise & Schwartz, 2017), jossa onnistumiskokemukset ovat tehokkaita minäpystyvyyden rakentajia (Dinther ja muut, 2011). Yhteisöllisen oppimisen pedagoginen mallintaminen tukee opiskelijoita kehittämään tehokkaita yhteisöllisiä käytänteitä, joita he voivat hyödyntää, ja joiden avulla he voivat onnistua muuttuvissa ja haastavissa

sa tilanteissa (Wise & Schwartz, 2017), ja näin vahvistaa yhdessä minäpystyvyyttä.

Itsesäätoisyys (Zimmerman & Schunk, 2011) viittaa taitavien oppijoiden toimintaan: he asettavat tavoitteita, määrittävät strategioita niiden saavuttamiseksi, tarkastelevat ja arvioivat toimintaansa ja tekevät tarvittaessa muutoksia. Opiskelijat tarkastelevat ja säätelevät yhdessä tiedollisia prosessejaan, tunteitaan, motivaatiotaan ja toimintaansa, ja onnistuessaan näissä sääätelyprosesseissa he voivat vahvistaa minäpystyvyykokemuksiaan. Teknologian roolina on tukea tarkoituksenmukaisilla tavoilla vuorovaikutusta ja oppimista. Oppiminen ja osaamisen kehittäminen edellyttävät aina myös reflektointia, jolla tarkoitamme opiskelijan kykyä tarkastella kriittisesti omia tietojaan, osaamistaan, vahvuuksiaan ja heikkouksiaan ja tarkas-

Kuvio 1. MindBusiness-viitekehyksen osatekijät

telun pohjalta asettaa tavoitteita ja poh-
tia strategioita, joiden avulla voi kehittä-
tää itseään ja yrittäjyysvalmiuksiaan. Kor-
kea-asteen koulutuksessa reflektointi poh-
jautuu tietoon: teoreettiseen ja kokemus-
ten tarjoamaan tietoon sekä niiden yhdis-
tämiseen. Slepcevic-Zach ja Stock (2018)
osoittavat, että korkea-asteen opiskelijat
kokevat reflektoinnin merkityksellisenä,
sillä sen avulla opiskelijat oppivat parem-
min tuntemaan itseään ja myös hyödyntä-
mään itsessään havaitsemiaan kykyjä. Tä-
mä puolestaan lisää opiskelijan kiinnos-
tusta työpaikkoja ja kehittyvää ammatil-
lisuuttaan kohtaan.

Yrittäjyysvalmiuksia rakennetaan yrit-
täjyysasenteiden (Van Gelderen & Jan-
sen, 2006), yrittäjyysintentioiden (Ajzén,
1991; Fishbein & Ajzén, 1975) ja yrittä-
jämäisen minäpystyvyyden vahvistamisen
kautta; niillä kaikilla on vaikutusta tule-
vaisuuden uravalintaan (Nabi ja muut,
2010). Yrittäjyysasenteet ja -intentiot ei-
vät välttämättä kehity myönteisellä taval-
la korkeakoulutuksen aikana vaan ne voi-
vat olla jopa laskevia (Joensuu ja muut,
2014; Nabi ja muut, 2010). Opiskelijat
voivat kokea, että koulutus lisää epävar-
muutta omista yrittäjyyskyvyistä eikä yrit-
täjän ura ole heitä varten. Yhdeksi syyksi
on ehdotettu, etteivät yrittäjyysopinnot
tarjoa niihin riittävästi tukea (Joensuu ja
muut, 2014).

MindBusiness-viitekehyksessä työelä-
mä linkittyy *yrittäjyyteen ja liiketoimin-
taan* ja niissä tarvittavaan osaamiseen.
Riippumatta siitä, ryhtyvätkö opiskelijat
yrittäjiksi, yrittäjämäistä osaamista tarvita-
aan myös muiden palveluksessa toimit-
taessa sekä laajemminkin elämässä. Opis-
kelijoiden yhteistyö opintojen aikana eri
yrittäjien, asiantuntijoiden ja alan toimi-
joiden kanssa tarjoaa arvokkaan linkin
työelämän ja yrittäjyyden suuntaan (Sik-

lander ja muut, 2020). Alasta riippumatta
korkeakoulutettujen työ on tänä päivänä
moniammatillisten tiimien asiantunti-
jayhteistyötä (Siklander & Impiö, 2018),
johon osallistumalla vahvistetaan opiskeli-
joiden uskoa heidän osaamiseensa ja myös
mahdollisuuksiinsa toimia yrittäjänä.

Yrittäjämäinen minäpystyvyys

Tarkastelemme korkeakouluopiske-
lijoiden yrittäjämäistä minäpysty-
vyyttä MindBusiness-viitekehyk-
seen ja Banduran (1994) minäpystyvyy-
den käsitteeseen pohjautuen. Banduran
käsitteen mukaan useat itsesäätoisyyden
mekanismit toimivat yhdessä, kun opis-
kelija arvioi kykyjään käyttää kognitiivi-
sia resurssejaan, säädellä motivaatiotaan ja
toimintaansa sekä kontrolloida elämässä
tai opinnoissa eteen tulevia tapahtumia.
Banduran (1977; 1994) mukaan minä-
pystyvyyden kehittymiseen vaikuttaa nel-
jä tekijää. Ensimmäinen niistä liittyy toi-
mintaan ja edellyttää onnistumisen koke-
muksia ja hallinnan tunnetta haastavissa
tilanteissa, jolloin yksilö käsittelee myös
epäonnistumisen pelkoa ja säätelee perik-
siantamattomuuttaan. Koulutuksen yhtei-
nä tehtävänä on tarjota opiskelijoille tilan-
teita, joissa he harjoittelevat ja kehittävät
minäpystyvyyttään (Wood & Bandura,
1989). Toinen, epäsuora vaikuttaminen
tapahtuu vertaisten eli toisten opiskeli-
joiden mallisuoritusta seuraamalla. Kun
opiskelija havaitsee toisen opiskelijan on-
nistuvan, vahvistaa kokemus myös hänen
uskoaan onnistumiseen. Kolmannessa,
toiset ihmiset rohkaisevat ja kannustavat
ja näin verbaalisesti vakuuttavat opiskeli-
jaa hänen kyvyistään. Viimeinen vahvis-
tustekijä liittyy emootioihin eli siihen,
miten opiskelijat havaitsevat ja tulkitsevat
emotionaalisia kokemuksiaan. Esimerkiki-
si tunnekuuhu voidaan tulkita myönteis-
esti energisoivana virikkeenä, kun taas

heikon minäpystyvyyden omaavat opiskelijat kokevat sen itseensä liittyvänä epäilynä: epäusko itseen valtaa mielen. Minäpystyvyyden vahvistaminen edellyttää virhetulkintojen ja kielteisten näkemysten korjaamista.

Vaikka tarkastelemme minäpystyvyyttä yksilöiden vastauksista, on hyvä huomata, että edellä mainituista Banduran (1977; 1994) tekijöistä kaksi keskimmäistä ovat sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä. Tutkimuksessamme opintojaksot on toteutettu yhteisöllisenä oppimisena, joten Banduran (1982) käsite *kollektiivinen pystyvyys* selittää minäpystyvyyttä ryhmän ilmiönä. Se viittaa siihen, miten opiskelijat yhdessä kohtaavat haasteita ja etsivät niihin ratkaisuja. Kollektiivinen pystyvyys rakentuu yksilöiden minäpystyvyydelle ja ryhmien vahvuus riippuu siitä missä määrin opiskelijat arvioivat ryhmän voittavan esteitä ja onnistuvan ratkaisujen löytämisessä. Yksilön ja ryhmän pystyvyyden vahvistuminen edellyttää uskoa omaan kykyihin ja onnistumiseen, periksiantamattomuutta epäonnistumisten sattuessa, myönteistä reflektointia sekä onnistumisen kokemuksia, erityisesti haastavissa ongelmanratkaisutilanteissa (Bandura, 1982).

Yrittäjämäisellä minäpystyvyydellä (Chen ja muut, 1998; Drnovšćek ja muut, 2010) tarkoitamme opiskelijan käsityksiä kyvystään menestyä yrittäjämäisiä taitoja vaativissa työtehtävissä tai yrittäjän roolissa. Se puolestaan kysyy opiskelijoilta tiedollisten, emotionaalisten ja motivaationaalisten prosessien säätelyä, jotta he voivat onnistuneesti käsitellä eteen tulevia haasteita ja ongelmia. Yrittäjämäinen minäpystyvyys rinnastetaan usein toimijuuteen (engl. agency) liittyviin ominaisuuksiin ja toimintatapoihin, kuten riskinottoon, proaktiivisuuteen ja luovuuteen

(Frese, 2009). Heikon minäpystyvyyden omaavat yksilöt välttelevät riskinottoa ja osaamisensa kehittämistä, kun taas vahva minäpystyvyys kytkeytyy sinnikkyyteen, yritteliäisyyteen ja itseluottamukseen (Thomas & Velthouse, 1990). Se myös mahdollistaa yrittäjyyden valitsemisen yhtenä tulevaisuuden uravaihtoehtona (Zhao ja muut, 2005). Yrittäjämäistä minäpystyvyyttä voidaan operationalisoida myös seuraavien väittämien kautta: “Osaan luoda arvoa tai minäpystyvyyttä”, “Näen mahdollisuuksia”, “Osaan käsitellä riskejä”, “Tiedän mikä on tärkeää tai mihin tulee fokusoida” ja “Toteutan asioita tai vaikutan asioihin” (Hatt, 2018; Warhuus ja muut, 2017).

Vaikka yrittäjämäistä minäpystyvyyttä tarkastellaan tilanteissa, joissa yritystoimintaa ollaan aloittamassa tai se on kasvuvaiheessa, tutkimuksessamme opiskelijat eivät aloita yritystoimintaa, vaan tulevat tietoisiksi yrittäjyysvalmiuksistaan ja vahvistavat niitä. Menestyäkseen opiskelijoiden on siis kyettävä säätämään sekä tehtäviin ja tavoitteisiin kuin myös itseensä liittyviä kykyuskomuksia, erityisesti on säädeltävä negatiivisia ajatuksia ja epäonnistumisen pelkoa, johon on kiinnitettävä huomiota myös korkeakouluopintojen suunnittelussa (Drnovšćek ja muut, 2010). Korkea-asteen opiskelijat edustavat lukuisia ammatillisia aloja ja eri alojen opiskelijoilla on erilaisia valmiuksia minäpystyvyyteen (Poorsoltan, 2012). Esimerkiksi Powell (2013) osoittaa, että luovia aloja edustavat yksilöt sietävät hyvin epävarmuutta, uskaltavat ottaa riskejä ja uskovat itseensä.

Yrittäjämäistä minäpystyvyyttä on tarkasteltu myös yhteisöllisen oppimisen konteksteissa. Warhuus ja muut (2017) kuvaavat yrittäjämäisyyden erityispiirteet jatkumona minäkeskeisyydestä me-kes-

keisyyteen, mutta onnistuminen todellisen elämän tilanteissa vaatii yhteisöllisyyden taitoja. Niiden oppimiseksi myös ryhmäytymiseen on kiinnitettävä pedagogista huomiota ja asetettava sillekin oppimistavoitteet, kuten Edwards & Muir (2005) ehdottavat. Heidän perustelunsa mukaan onnistuneessa ryhmäytymisessä opiskelijat tunnistavat ryhmän jäsenten merkityksen, mistä seuraa tehostunutta kommunikointia. Tämä puolestaan on yhteydessä yrittäjämäisen minäpystyvyyden vahvistumiseen. Yhdessä toimittaessa koetaan ja jaetaan arvostusta ja luottamusta vertaisia kohtaan ja rakennetaan yrittäjämäistä minäpystyvyyttä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Tutkimuksessamme opiskelijoiden on hyvä nähdä vertaisopiskelijat, opettajat, vierailevat asiantuntijat ja tutustumiskohteiden esittelijät eli koko opintojaksoihin liittyvä verkosto oman yrittäjämäisen minäpystyvyytensä resurssina. Opetuksen suunnittelija puolestaan mahdollistaa opiskelijoiden autonomiaa ja vapauttaa niiden olosuhteiden tarjoamissa rajoissa, joissa opetusta toteutetaan (Biesta & Tedder, 2016). Näin korkeakouluopiskelijat voivat kehittää yrittäjämäistä minäpystyvyyttään, kun heitä tuetaan siinä opinnoissaan.

Tutkimuksen toteutus

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan korkeakouluopiskelijoiden yrittäjämäistä minäpystyvyyttä MindBusiness-viitekehyksen mukaan toteute-

tun opintokokonaisuuden aikana vastaamalla seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Miten opiskelijan käsitys yrittäjämäisestä minäpystyvyydestään muuttuu opintokokonaisuuden aikana?
- 2) Mitkä opintokokonaisuuden tekijät vaikuttavat opiskelijan yrittäjämäisen minäpystyvyyden rakentumiseen?

MindBusiness-viitekehyksen mukaan toteutettuun opintokokonaisuuteen osallistui korkeakouluopiskelijoita kaikista Oulun yliopiston kahdeksasta tiedekunnasta sekä kuudesta Oulun ammattikorkeakoulun koulutusohjelmasta. Opiskelijoiden yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneita muutoksia tarkasteltaessa (tutkimuskysymys 1) keskityttiin MindBusiness-opintojaksoihin, joiden sisällöt liittyivät erityisesti minäpystyvyyden kehittymiseen: tunnista yrittäjyysvalmiutesi (Opintojakso 1) sekä tuotteista osaamisesi (Opintojakso 3). Webropol-kyselyn tutkimusotannaksi valittiin molemmilta opintojaksoilta opiskelijat (Kuvio 2), jotka vastasivat sekä opintojakson alku- että loppukyselyyn (N=36).

Opiskelijat vastasivat yrittäjämäistä minäpystyvyyttä tarkasteleviin sähköisen Webropol-kyselyn kysymyksiin opintojaksojen alussa ja lopussa. Webropol-kyselyvastausten lisäksi ymmärrystä opiskelijoiden yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneesta muutoksesta syvennettiin sekä siihen vaikuttaneita tekijöitä

	N	Naisia	Miehiä	Yliopisto	AMK	Yritystausta	Ei yritystausta
Opintojakso 1	18	9	9	15	3	8	10
Opintojakso 3	18	14	4	9	9	13	5

Kuvio 2. Webropol-tutkimusotanta

tarkasteltiin opintokokonaisuuden jälkeen toteutettujen teemahaastattelujen (N=10) avulla. Opiskelijoiden yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä opintojaksojen aikana tapahtunutta muutosta (tutkimuskysymys 1) tarkasteltiin analysoimalla Webropol-kyselyvastaukset kuvailevan tilastollisen analyysin keinoin. Haastatteluaineistot litteroitiin ja yrittäjämäisen minäpystyvyyden muutoksiin vaikuttaneita tekijöitä (tutkimuskysymys 2) tarkasteltiin analysoimalla haastatteluaineistot laadullisen sisällönanalyysin keinoin.

Webropol-kysely

Yrittäjämäisen minäpystyvyyden osa-alueista tässä tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti yksilön käsitystä 1) omasta kyvystään menestyä sekä 2) säädellä tiedollisia prosessejaan voidakseen onnistuneesti käsitellä eteen tulevia haasteita ja ongelmia. Osa-alueetta 1 arvioidaan kolmen yrityksen perustamiseen ja menestymiseen sekä liikeideaan liittyvän väittämän (V1–V3) avulla. Osa-alueetta 2 arvioidaan seitsemän yrittäjyyskompetensseja ja yhteisöllistä osaamista tarkastelevan väittämän avulla (MP1–MP7). Kysymykset pohjautuvat aiempaan yrittäjyyden intentiotutkimukseen (mm. McGee ja muut, 2009; Koskikunnas, 2011) yrittäjämäisen minäpystyvyyden näkökulmasta.

Osa-alue 1: Yrityksen perustamiseen ja menestymiseen sekä liikeideaan liittyvät väittämät:

V1 = Jos todella haluaisin, voisin helposti perustaa yrityksen ja toimia yrittäjänä valmistumiseni jälkeen.

V2 = Jos perustaisin yrityksen ja alkaisin toimia yrittäjänä valmistumiseni jälkeen, onnistumisen mahdollisuus olisi erittäin suuri

V3 = Minulla on idea, jonka avulla aion ryhtyä yrittäjäksi

Osa-alue 2: Yrittäjyyskompetensseja ja yhteisöllistä osaamista tarkastelevat väittämät:

MP1 = Kykenen tekemään tärkeitä päätöksiä, vaikka olisi epävarmuustekijöitä

MP2 = Uusien ideoiden tuottaminen on minulle helppoa

MP3 = Löydän usein ongelmiin enemmän ratkaisuvaihtoehtoja kuin muut

MP4 = Kykenen kyseenalaistamaan totuttuja toimintatapoja

MP5 = Pysin aina etsimään parempia tapoja asioiden tekemiseksi

MP6 = Kykenen saamaan muut mukaan toimintaan

MP7 = Kykenen organisoimaan ryhmän toimintaa ja tehtäviä

Tutkimuksen osallistujat vastasivat kysymyksiin jokaisen opintojakson alussa ja lopussa 5-portaisella Likert-asteikolla, jonka lisäksi vastaajalla oli mahdollisuus valita vaihtoehto 6 (en osaa sanoa). Vastauksia käsiteltiin muuttujina arvoilla 1–5, ja vaihtoehto 6 korvattiin neutraalilla arvolla (NA). Tulokset analysoitiin kuvailevan tilastollisen analyysin keinoin vertaamalla osallistujajoukon vastausten keskiarvoja opintojakson alussa ja lopussa koko osallistujajoukon osalta sekä taustamuuttujittain (nais-/miesvastaajat sekä oppilaitos- ja yrittäjyytausta). Vastausten keskiarvoissa tapahtuneiden muutosten vertailemisen lisäksi opiskelijoiden yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneiden muutosten tilastollista merkitsevyyttä arvioitiin analysoimalla Webropol-kyselyvastaukset R-ohjelmistolla (R Studio versio 1.2.5001 ja R versio 3.6.2.) käyttäen Wilcoxonin testausta (paired samples Wilcoxon test).

Teemahaastattelut

MindBusiness-opintokokonaisuuteen osallistuneiden opiskelijoiden keskuudessa suoritettiin kymmenen teemahaastattelua kevään 2020 aikana. Teemahaastatteluissa tarkasteltiin opintokokonaisuuden toteutusta sekä keskityttiin erityisesti osallistujien yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneisiin muutoksiin vaikuttaneisiin tekijöihin. Haastattelukysymysten laatimisessa pohja-aineistona käytettiin Webropol-kyselyvastausten tilastollisen analyysin tuloksia. Haastatteluteemoja oli viisi:

1. Johdatteleva teema: yrittäjyys-opinnot korkeakoulussa
2. Oppiminen MindBusiness-opintojaksolla: mitä ja miten vastaaja on kokenut oppineensa
3. Minäpystyvyys yrittäjyyteen liittyen: vastaajan näkemys omista yrittäjyystaidoistaan
4. Vaikuttavuus: miten MindBusiness-opintojakso on vaikuttanut vastaajan käsityksiin yrittäjyystaidoistaan tai niiden hyödynnettävyydestä
5. Yhteisöllisyys: miten vastaaja arvioi yhteistyön ja yhteisöllisyyden merkityksen suhteessa yrittäjyystaitoihin

Haastattelukutsu esitettiin kaikille opintokokonaisuuteen osallistuneille opiskelijoille. Heistä kymmenen lupautui haastateltavaksi: haastateltavien joukko (N=10) muodostui eri opintojaksoihin osallistuneista yliopisto- (N=8) ja ammattikorkeakoulu- (N=2) opiskelijoista. Haastateltavista neljä oli miehiä ja kuusi naisia. Haastattelut toteutettiin sähköposti- ja puhelinhaastatteluina, jotka nauhoitettiin ja litteroitiin. Haastatteluaineisto analysoitiin NVivo-ohjelmistolla laadullisen sisälönanalyysin keinoin (Chi, 1997). Haastatteluaineiston analysointivaiheessa tar-

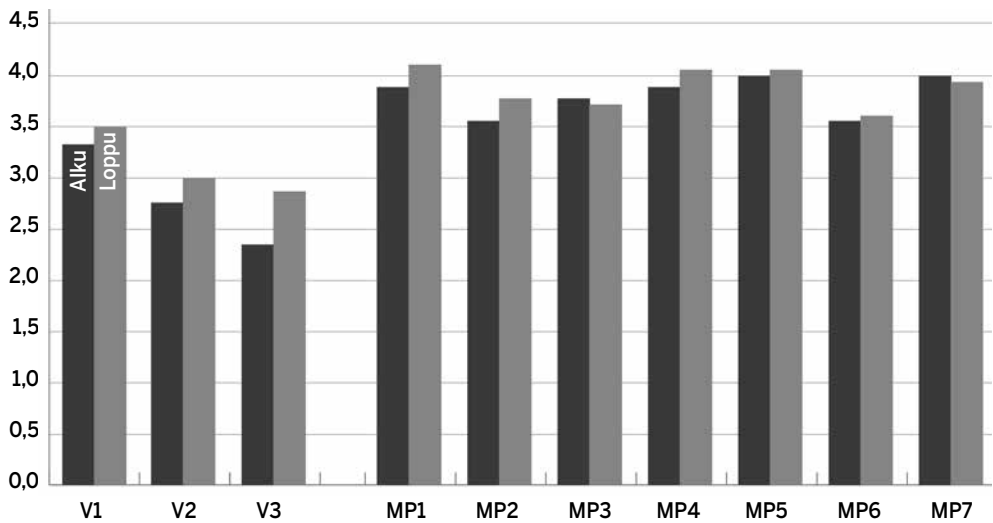
kasteltiin opiskelijoiden tapaa sanoittaa yrittäjämäistä minäpystyvyyttä sekä siinä tapahtuneisiin muutoksiin vaikuttaneita tekijöitä. Opiskelijoiden sanoituksia ryhmiteltiin niitä yhdistävien tekijöiden perusteella. Näin muodostettiin 11 yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneisiin muutoksiin vaikuttanutta tekijää, jotka yhdistettiin opiskelijoiden tekijöille antamien merkitysten perusteella kolmeksi yrittäjämäiseen minäpystyvyyteen vaikuttaneeksi kokonaisuudeksi (Kuvio 6).

Tutkimustulokset

Miten opiskelijan käsitys yrittäjämäisestä minäpystyvyydestään muuttuu opintokokonaisuuden aikana?

Webropol-kyselyvastausten perusteella opiskelijoiden käsitykset omasta yrittäjämäisestä minäpystyvyydestään muuttuivat opintojaksojen aikana. Kokonaisuutta tarkasteltaessa muutokset olivat myönteisiä - opintokokonaisuus vahvisti opiskelijoiden yrittäjämäistä minäpystyvyyttä. Ensimmäisen MindBusiness-opintojakson teemana oli omien yrittäjyysvalmiuksien tunnistaminen. Opintojakson aikana opiskelijoiden yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneet muutokset on kuvattu Kuviossa 3.

Opintojakson aikana eniten muutosta tapahtui yrityksen perustamiseen ja menestymiseen sekä liikeideaan liittyvien väittämien (V1–V3) osalta sekä näistä erityisesti liikeideaan liittyvän väittämän V3 (Minulla on idea, jonka avulla aion ryhtyä yrittäjäksi) vastausten keskiarvoissa. Kyseisen väittämän osallistujajoukkokohtainen keskiarvo nousi ensimmäisen opintojakson aikana lukuarvosta 2,35 lukuarvoon 2,87. Omien yrittäjyysvalmiuksien tunnistamisen tukeminen edisti vastausten perusteella opiskelijoiden käsitystä omas-

Kuvio 3. Opiskelijoiden yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneet muutokset yrittäjyysvalmiuksien tunnistamista edistävän MindBusiness-opintojakson aikana

ta kyvystään menestyä sekä tuki luottamusta yrityksen perustamiseen johtavasta mahdollisesta liikeideasta. Yrittäjyyskompetensseihin ja yhteisölliseen osaamiseen liittyvien väittämien (MP1–MP7) osalta vastausten keskiarvoissa tapahtui kahta

	p-arvo
V1	0.671
V2	0.717
V3	0.117
MP1	0.182
MP2	0.410
MP3	0.860
MP4	0.571
MP5	0.766
MP6	0.829
MP7	0.824

Kuvio 4. Yrittäjämäiseen minäpystyvyyteen liittyvien väittämien vastausten keskiarvoissa yrittäjyysvalmiuksien tunnistamista edistävän opintojakson aikana tapahtuneiden muutosten tilastollisen merkittävyyden p-arvot

väittämää (MP3 ja MP7) lukuun ottamatta hienoista nousua. Ensimmäisen opintojakson osalta testattiin esimerkinomaisesti myös opiskelijoiden yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneiden muutosten tilastollista merkittävyyttä. Wilcoxonin testauksen (paired samples Wilcoxon test) perusteella muutokset eivät ole tilastollisesti merkittäviä (Kuvio 4).

Kolmannen opintojakson teemana oli oman osaamisen tuotteistaminen. Tämänkin opintojakson aikana opiskelijoiden yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneet muutokset olivat myönteisiä. Kolmannen opintojakson aikana tapahtuneet muutokset on kuvattu Kuviossa 5 sivulla 88.

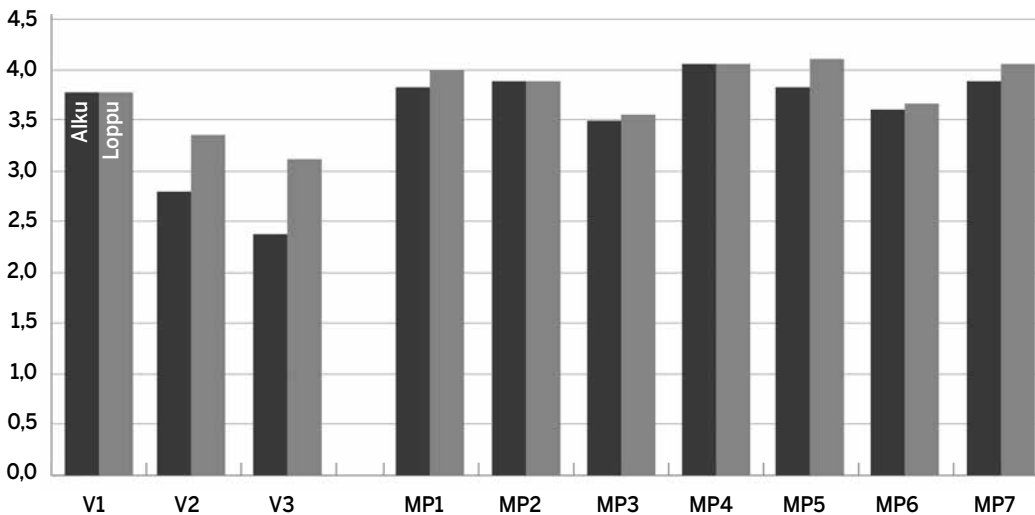
Oman osaamisen tuotteistamiseen keskittyvän kolmannen opintojakson aikana yrityksen perustamiseen ja menestymiseen sekä liikeideaan liittyvän osa-alueen väittämien V2 (Jos perustaisin yrityksen ja alkaisin toimia yrittäjänä valmistumisen jälkeen, onnistumisen mahdollisuus olisi erittäin suuri) ja V3 (Minulla on idea,

jonka avulla aion ryhtyä yrittäjäksi) osalta muutokset olivat jopa suurempia kuin ensimmäisen opintojakson aikana. Tämän perusteella oman osaamisen tuotteistamisen tukeminen edisti opiskelijoiden uskoa oman onnistumisen mahdollisuuteen sekä tuki luottamusta yrityksen perustamiseen johtavasta mahdollisesta liikeideasta. Yrittäjyyskompetensseja ja yhteisöllistä osaamista tarkastelevien toisen osa-alueen väittämien (MP1–MP7) osalta yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneet muutokset olivat kolmannen opintojakson aikana myönteisiä, mutta ensimmäisen osa-alueen muutoksia maltillisempia.

Alku- ja loppukyselyyn vastanneiden opiskelijoiden vastausten kokonaistarkastelun jälkeen yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneita muutoksia tarkasteltiin taustamuuttujittain (nais-/miesvastaajat sekä oppilaitos- ja yrittäjätausta) ja havaittiin, että yrittäjyysvalmiuksien tunnistamista edistävän opintojakson (Opintojakso 1) aikana miesten keskuudessa erityisesti kolmannen, liikeideaan liittyvän väittämän (V3) kohdalla muutos oli

naisia suurempi: miesten vastausten keskiarvo nousi lukuarvosta 2,38 lukuarvoon 3,43 kun naisten osalta vastausten keskiarvo nousi lukuarvosta 2,33 lukuarvoon 2,38 (Liite 1 sivulla 96). Kun tarkasteltiin yrittäjyyskompetensseihin ja yhteisölliseen osaamiseen liittyvien väittämien (MP1–MP7) vastauksia suhteessa vastaajan sukupuoleen, todettiin, että miesten vastausten keskiarvot olivat hieman naisten vastausten keskiarvoja korkeammalla tasolla; samalla miesten vastausten keskiarvoissa tapahtunut muutos oli hieman naisten vastausten keskiarvoissa tapahtuneita muutoksia myönteisempää.

Kun tarkasteltiin oppilaitostaustan vaikutusta opiskelijoiden minäpystyvyydessä tapahtuneisiin muutoksiin, todettiin, että ensimmäisen opintojakson aikana yliopisto-opiskelijoiden vastausten keskiarvot nousivat hieman yrityksen perustamiseen ja menestymisen mahdollisuuksiin liittyvien väittämien (V1 ja V2) osalta, kun taas ammattikorkeakoulutaustaisten opiskelijoiden osalta ne laskivat (Liite 1). Sen sijaan liikeideaan liittyvän väittämän

Kuvio 5. Yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneet muutokset oman osaamisen tuotteistamista edistävän MindBusiness-opintojakson aikana

(V3) osalta molempien ryhmien vastausten keskiarvot nousivat – ammattikorkeakouluopiskelijoiden osalta yliopisto-opiskelijoita enemmän. Webropol-otantaan osallistuneiden ammattikorkeakouluopiskelijoiden määrä ensimmäisessä opintojaksossa oli pieni. Kolmannessa opintojaksossa, jossa yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoita oli yhtä paljon, keskimääräiset erot oppilaitostaustan osalta tasoittuivat (Liite 1).

Yrittäjätaustaisten opiskelijoiden vastausten keskiarvot nousivat yrittäjyysvalmiuksien tunnistamista edistävän opintojakson (Opintojakso 1) aikana yrityksen perustamiseen ja omiin menestymisen mahdollisuuksiin liittyvien väittämien (V1 ja V2) osalta. Liikeidea koskevan väittämän (V3) osalta molempien ryhmien vastausten keskiarvot nousivat; ei-yrittäjätaustaisten osalta yrittäjätaustaisia enemmän (Liite 1). Myös oman osaamisen tuotteistamista edistävän opintojakson (Opintojakso 3) osalta ei-yrittäjätaustaisten opiskelijoiden vastausten keskiarvoissa tapahtuneet muutokset olivat liikeideaan liittyvän väittämän (V3) osalta yrittäjätaustaisia suurempia (Liite 1). Yrittäjyystaitoihin ja yhteisölliseen osaamiseen liittyvien väittämien (MP1– MP7) osalta muutoksen suuruudessa havaitut erot tasoittuivat. Näiden väittämien osalta opiskelijoiden yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneet muutokset olivat pienempiä myös koko vastaajajoukon osalta.

Yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä kahden opintojakson aikana tapahtuneet muutokset on kuvattu tarkemmin Liitteessä 1. Vaikka opintokokonaisuuden aikana tapahtuneet väittämäkohtaiset muutokset eivät ole tilastollisesti merkitseviä (Kuvio 4), on niiden suunta kuitenkin pääosin myönteinen ja tarjoaa mielenkiintoisen lähtökohdan muutoksiin vaikutta-

neiden tekijöiden tarkasteluun teema-haastattelujen avulla kerätyn laadullisen aineiston avulla.

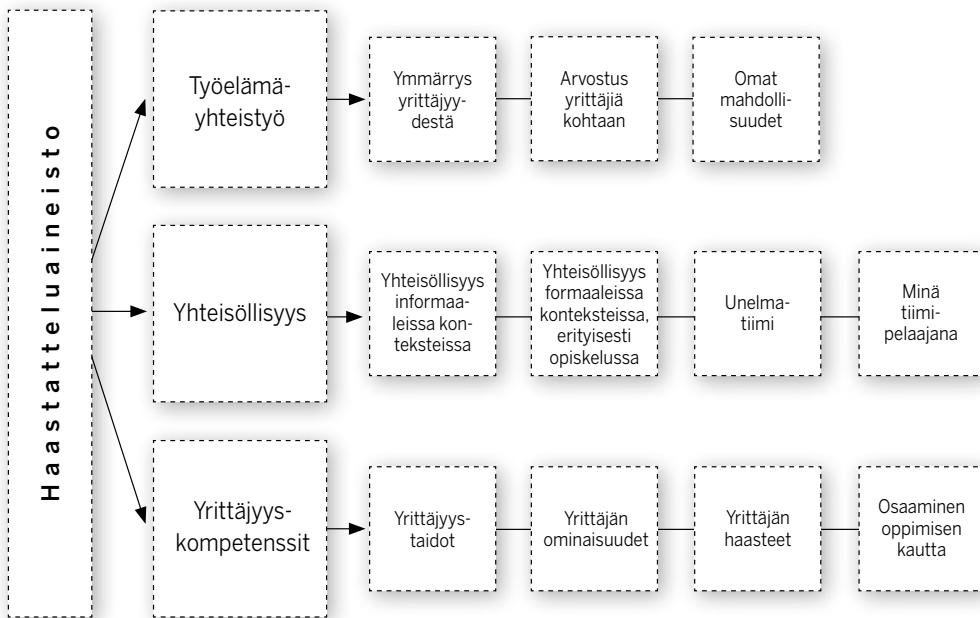
Mitkä opintokokonaisuuden tekijät vaikuttavat opiskelijan yrittäjämäisen minäpystyvyyden rakentumiseen?

Syvensimme tilastollista tarkastelua laadullisella haastatteluaineistolla, jonka sisällönanalyysin perusteella yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneisiin muutoksiin vaikuttivat *työelämäyhteistyö, yhteisöllisyys* sekä *yrittäjyyskompetenssit*, jotka puolestaan sisältävät 11 muuta tekijää (Kuvio 6).

Työelämäyhteistyö on haastatteluvastausten perusteella merkittävin opiskelijoiden yrittäjämäiseen minäpystyvyyteen vaikuttaneista tekijöistä. Kohtaamiset ja keskustelut, yrittäjien haastattelut sekä niistä kirjoitettu yrittäjätarina olivat lisänneet ymmärrystä yrittäjyydestä, arvostusta yrittäjiä kohtaan sekä tarjonneet mahdollisuuden nähdä itsensä yrittäjänä. Yksi merkittävimmistä havainnoista liittyi yrittäjyyden laaja-alaisuuden tunnistamiseen sekä yrittäjyyteen liittyvien ennakkoluulojen vähenemiseen.

”Ihan tavallinen ihminen, jolla on samanlaiset toiveet, pelot ja kaikkee niin kuin kenellä tahansa muulla. Hän oli sit yrittäjä, mennyt elämässä eteenpäin, uskaltanut tehdä asioita, muuttanut välillä Kiinaan ja joka paikkaan lähtenyt ilman minkäänlaista kielitaitoa ja muuta. Se oli jotenkin tosi vaikuttava tarina.”

”Näki että on tavallaan erilaisia yrittäjiä, että kaikilla ei välttämättä oo se sama tie, niin ehkä semmonen ihan niin kun että ei ne kaikki oo niin välttämättä sieltä lapsesta asti halunnu yrittäjäk-

Kuvio 6. Haastatteluaineiston luokittelu tässä tutkimuksessa

si vaan sitä voi sitten myöhemminkin... Jos löytää hyvää ideaa, niin sitten voi myöhemminkin sitä alkaa yrittäjäksi.”

Tämän tiedostaminen johti opiskelijoiden henkilökohtaisen pystyvyyssuhteen vahvistumiseen: *”ehkäpä juuri minunkin olisi mahdollista ryhtyä yrittäjäksi.”* *”Että se autto tajuamaan sen, että hitto, että mähän ajattelen samalla tavalla kun nää ihmiset on ajateltu, et mäkin voin sit laittaa jossain vaiheessa jotain pystyyn ja se vois onnistua koska nämä samalla tavalla ajatleet ihmiset.”*

Yhteisöllisyyteen liittyviä, yrittäjämäistä minäpystyvyyttä muokkaavia tekijöitä opiskelijat kuvasivat sekä yleisellä tasolla että MindBusiness-opintokokonaisuuteen liittyen. Minäpystyvyyttä informaaleissa ympäristöissä rakentaneet yhteisöllisyyteen liittyvät kokemukset ryhmiteltiin sosiaalisen median ja muun sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä yleisen omien verkos-

tojen tunnistamiseen. Myös suoraan yrittäjyyteen liittyvät verkostot ja järjestötoiminta mainittiin. *”Niin mä aloin käymään tosi paljon tällisiä yrittäjyyteen liittyviä keskusteluja muiden äitien kanssa. Et mä oon tälläsessä Mothers in Business -järjestössä mukana. Niin mä siellä sit verkostoiduin, aloin organisoimaan tällisiä tapahtumia.”*

Yhteisöllisyys opintokokonaisuuden toteutuksessa vahvasti osallistujien yrittäjämäistä minäpystyvyyttä sosiaalisen vuorovaikutuksen kehittämisen ja siihen rohkaisemisen kautta. Erikseen mainittiin opintokokonaisuuteen osallistuneiden opiskelijoiden laaja-alaisuus ja monitieteisyys. *”Nyt oli tosi mielenkiintosta et oli jotain vaikka lääkäreitä ja kaikkia mahdollisia siellä. Eri alojen opiskelijoita ja eri ikäisiä ja eri taustoista, niin se oli aika mielenkiintosta sitten se monialaisuus kyllä.”*

Yksi haastattelun teemoista käsitteli tiimityöskentelyä: *”Millaisen tiimin tarvit-*

set ympärillesi”, “Millaista lisäarvoa se sinulle tuo” sekä “Millainen tiimitekijä itse olet”. Kysymykset saivat osallistujat pohtimaan unelmatiimin kokoonpanoa ja tyyppillisiä piirteitä sekä pohtimaan omaa asemoitumistaan suhteessa muihin. ”*Sehän olisi huomattavasti helpompaa jos mulla olisi joku kaveri -- Joka vaikka oliskin tältä näitten ihmehommien alalta, mitä en itse osaa. Niin jos hän olisikin sitten siellä ja hän hoitaisi sitten nämä asiat. Niin sehän olisi ihan täydellistä.*”

Vuorovaikutus muiden kanssa muokkasi yrittäjämäistä minäpystyvyyttä, koska se sai osallistujat arvioimaan ja reflektoimaan omia toimintatapojaan, vahvuuksiaan sekä ominaispiirteitään. Samalla opiskelijat kuvasivat sosiaalisen kannustamisen ja vuorovaikutuksen merkitystä osana suoraa minäpystyvyyttä rakentavaa kokonaisuutta:

”Mä oon semmonen, että mä helposti otan itselleni hommaa ja teen sen, mitä muut ei ota tai ei ehdi tehdä. Ja mä sitä kautta turhan helposti otan itelleni liikaa hommaa enkä osaa tavallaan pakottaa toisia omien mukavuusalueidensa ylitse, mikä olis joskus kehittäväkin muiden kannalta.”

Yrittäjyyskompetenseista opiskelijat pohivat niiden merkitystä ja luonnetta yrittäjyys- ja työelämätaitoina sekä laajemmin yleisinä elämähallintataitoina. Yrittäjämäistä minäpystyvyyttä olivat opiskelijoiden kuvausten perusteella rakentaneet erityisesti MindBusiness-opintokokonaisuuden oman osaamisen reflektoimiseen ja verkostoitumiseen rohkaisevat sisällöt sekä tiedon lisääntyminen yrittäjyydestä. ”*Sen yrittäjyyden miettiminen noin ylipäänsä mun nähdäkseni auttaa ihmistä, opiskelijaa monin tavoin esimerkiksi siinä, että tosiaan ymmärtää, että mimmosta osaamista esimerkiksi on itsellä. Semmostakin osaamista, mikä*

ei käy ilmi esimerkiksi jostain koulutodistuksesta ja vastaavista.”

Reflektoinnin kautta oman osaamisen taso ja ominaispiirteet jäsentyivät ja tulivat näkyviksi. Samalla reflektoiminen vahvisti henkilökohtaisen minäpystyvyyden merkitystä suhteessa muiden kokemuksiin.

”Että se, mitkä minun taitoni ja kykyni yrittäjänä on ja millaisia minun kokemukset yrittäjänä on tai tulee olemaan, niin ne ei oo riippuvaisia mun vanhempien kokemuksesta, vaan mä luonnekokemukset ja sen, mimmosta mun yrittäminen on, niin se riippuu ihan minusta itsestä.”

”Terve itsetunto ja ulkoinen attribuutio tilannekohtaisen epäonnen koittaessa (ts. ’Epäonnistuin väärin alkuparametrien enkä oman huonouteni takia.’)”

Eräs yrittäjämäistä minäpystyvyyttä vahvasti muokanneista kokonaisuuksista liittyi omien pelkojen ja haastavien tilanteiden kohtaamiseen. Suurimmat pelkojen aiheet sekä mahdolliset haastavat tilanteet liittyivät työn kuormittavuuteen, epäonnistumisen pelkoon, epävarmuuteen omista kompetenseista sekä yrittäjyyteen liittyviin ennakkoluuloihin. MindBusiness-opintokokonaisuus oli vaikuttanut näihin mm. lisäämällä tietoa yrittäjyydestä ja sen laaja-alaisuudesta (ennakkoluulojen vähentäminen).

”Mutta sitte ehkä sen kurssin myötä, ku just luki niitä muita yrittäjätarinoita, niin sitte tajus, että no voihan se olla ihan toisenlaistakin, et sen ei oo pakko olla semmosta. Niin sitten se ehkä -- no ehkä se vois myös sopia sitte mulle, koska sen voi kuitenkin luoda niin omanlaisekseen.”

Eräs yrittäjämäistä minäpystyvyyttä kuvaavista ulottuvuuksista liittyi opiskelijoiden kokemukseen oman minäpystyvyytensä tasosta. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat jakautuivat selkeästi kahteen ryhmään: niihin, joiden yrittäjämäinen minäpystyvyys oli vahvaa ja jota Mind-Business-opintokokonaisuus oli selkeästi vahvistanut: *”Et nyt mulla on tullu vaan sellanen, että minä pystyn ja minä uskan.”* Sekä niihin, joiden minäpystyvyys oli epävarmaa tai vielä muotoutumassa: *”Sanotaanko silleen, että semmoset taitojen siemenet on olemassa, mutta sitte ne ei oo ihan vielä kasvanu riittävästi tai täyteen mittaansa.”*

Johtopäätökset

Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa korkeakouluopiskelijoiden yrittäjämäisen minäpystyvyyden muuttumisesta, kun opintojaksojen toteutuksessa sovellettiin MindBusiness-viitekehystä. Yhteenvetona voidaan sanoa, että opiskelijoiden yrittäjämäinen minäpystyvyys kehittyi, miehillä hieman enemmän kuin naisilla ja keskeisiä kehittymiseen vaikuttavia tekijöitä olivat työelämäyhteistyö, yhteisöllisyys ja yrittäjyyskompetenssit (Kuvio 6).

Yhteisöllisen oppimisen yhteys opiskelijan minäpystyvyyden muutoksiin on keskeinen. Opintojaksot toteutettiin yhteisöllisen oppimisen teoriaan pohjautuen, mikä toi useille opiskelijoista uudenlaisia oppimiskokemuksia. Yhteisöllisyyttä toteutettiin sekä oman tiimin, koko opiskelijajoukon, että työelämää edustavien yrittäjien kanssa. Kuten Warhuus ja muut (2017) esittävät, tässäkin tutkimuksessa yrittäjämäisyys eteni minäkeskeisyydestä me-keskeisyyteen luovana yhteisöllisenä prosessina. Oppimisprosessin mallintaminen johdatti opis-

kelijatiimit neuvottelemaan yhteisistä tavoitteista sekä strategioista niiden saavuttamiseksi (Dillenbourg, 1999; O’Donnel, 2006). Opintojaksolla he myös neuvottelivat omasta toimijuudestaan ja vastuustaan (Wise & Schwartz, 2017), mikä oli usealle opiskelijalle uusi pedagoginen käytäntö. Opiskelijoilla oli myös koko opintokokonaisuuden ajan mahdollisuus reflektoida ymmärrystään, kokemuksiin ja yrittäjyysvalmiuksiaan (Slepcevic-Zach & Stock, 2018). Onnistuneet yhteisöllisyyden kokemukset sinänsä ovat voimakkaita sytykkeitä tehokkaampaan yhteisöllisyyteen, siksi on keskeistä saada näitä kokemuksia tapahtuvaksi jo opintojakson alussa (Siklander ja muut, 2017). Jotta koko tiimi sitoutuu yhteisölliseen prosessiin, tarvitaan keskinäistä luottamusta ilman hierarkioita tai keskinäistä kilpailua (Eteläpelto & Lahti, 2008). Emotionaalisesti turvallisen, sosiaalisesti vuorovaikutteisen ja kognitiivisesti aktiivisen ilmapiirin rakentaminen onkin perusteltua aloittaa jo opintojakson ensimmäisestä kontaktista alkaen.

Minäpystyyden rakentumisessa voidaan tutkimuksessamme tunnistaa neljä Banduran (1977; 1989) minäpystyvyyden edellytystä. Ensimmäinen niistä liittyy haasteellisuuden ja onnistumisen tasapainoon. Mitä haastavammista ongelmista opiskelijat yhdessä selviytyvät, sitä suurempi merkitys on onnistumisella. Opetuksen ei pidä perustua pelkästään haasteiden tarjoamiseen, vaan rinnalla tarvitaan myös avointa keskustelua kokemuksiin ja tietoon pohjautuen peloista, periksiantamattomuudesta sekä laajemmin emotionoiden, motivaation, kognition ja toiminnan säätelymekanismeista (Zimmerman & Schunk, 2011). Yrittäjyystaidot ovat pitkälti yhdessä harjoiteltavia säätelytaitoja. Kiinnostavaa onkin, että opiskelijat itse nostivat yrittäjyystaidoista pu-

huttaessa esiin erilaiset tunteet, motivaation ja sitoutumisen haasteina, jotka täytyy tunnistaa ja osata säädellä. Tämä on linjassa aiempien yrittäjämäistä minäpystyvyyttä tarkastelevien tutkimusten kanssa, joissa tavoitteet sekä ajatusten, tietojen ja kykyuskomusten säätely liittyvät yrittäjämäiseen minäpystyvyyteen (Chen ja muut, 1998; Drnovšek ja muut, 2010). Haasteellisiin tilanteisiin, omaan epävarmuuteen, ennakkoluuloihin ja epäonnistumisen pelkoon liittyvien kysymysten käsittely sekä yrittäjien ja vertaisten kanssa, että itsenäisten reflektiotehtävien kautta kehittää yrittäjämäistä minäpystyvyyttä. Refleктоimisen kautta tuodaan esiin yrittäjyystaitoja, joiden havaitsemisen ja kehittämisen tukemisesta opiskelijat kokevat erityisesti hyötyvänsä (Slepcevic-Zach & Stock, 2018).

Epäsuora vaikuttaminen tai mallisuorituksen seuraaminen vertaisten eli toisten opiskelijoiden kautta on toinen Banduran (1977; 1989) minäpystyyssedellytyksistä. Myös yrittäjien rooli on tässä merkittävä, sillä he tarjoavat opiskelijoille realistisen kuvan yrittäjyydestään, jolloin opiskelijat huomaavat, että myös heillä on mahdollisuus ryhtyä yrittäjäksi. Tutkimuksemme havainto heterogeenisuuden merkityksestä toisten yksilöiden kautta saatujen oppimiskokemusten kautta perustuu monitieteisyyteen ja -alaisuuteen (Poorsoltan, 2012) sekä taustojen erilaisuuteen. Rikastava vuorovaikutus (Vuopala ja muut, 2016) tarjoaa mahdollisuuden kolmannelle ja neljännelle Banduran (1977; 1989) esittämälle vahvistustekijälle: verbaaliselle kannustamiselle ja tunnektioiden tulkintamalleille.

Opetuksessa korostetaan työelämätaitoja ja yrittäjyysvalmiuksia, joten kiinnostavaa on, miten opiskelijat itse ne näkevät. He pohtivat ensin niitä taitoja, joita työ-

elämässä yleensä tarvitaan, jonka jälkeen he pohtivat omaa tämänhetkistä osaamistaan ja arvioivat näiden välistä eroa. Näin toimiessaan he havaitsevat myös sellaista osaamistaan, jota ei formaalissa koulutuksessa korosteta. Toisaalta esille nousevat myös monenlaiset pelot sekä vastaavasti luottamus siihen, että kaikki esteet ovat voitettavissa. Tämä havainto voi selittää, miksi korkeakouluissa vain harva akateemisesti koulutetuista nuorista päätyy yrittäjäksi (Mäki & Vafidis, 2000; Römer-Paakkanen, 2007). Koulutuksessa ei välttämättä ole riittävästi tilaa opiskelijan oman osaamisen ja ryhmän osaamisen tiedostamiseen ja esille tuomiseen.

Korkea-asteella on opetuksen suunnittelussa pedagogisen mallintamisen kautta tärkeämpää kiinnittää huomio opiskelijoiden yrittäjämäisen minäpystyvyyden tukemiseen ja säätelyyn kuin yrityksen perustamisen käytännön toimenpiteisiin, vaikka niillekin on tarvetta. Yrittäjähöyry on arvokasta, mutta siihen liittyy myös ongelmia, kuten yhteisen ajan löytäminen ja yrittäjän energian kohdentaminen työskentelyyn opiskelijoiden kanssa. Yhteistyöhön on löydettävä tapoja, joilla myös yrittäjä pystyy kehittämään liiketoimintaansa tai omaa osaamistaan. Jatkotutkimuksessa on tarpeellista tarkastella myös opettajien kokemuksia vastaavasta toteutuksesta sekä myös opettajien yrittäjämäisen minäpystyvyyden muutoksia opetuksen suunnittelun ja toteutuksen ajalta.

Vaikka osallistuneiden lukumäärä määrällisen tutkimuksen näkökulmasta ei ole mittava, se antaa kuvan kyseiseen opintokokonaisuuteen osallistuneiden opiskelijoiden yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä tapahtuneista muutoksista, jota haastatteluaineisto edelleen syventää. Tuloksilla on siirrettävyyssarvoa samankaltaisesti toteutettuihin opintokokonaisuuksiin. Tutki-

muksemme tulokset ovat hyödynnettävissä korkeakoulupedagogiikan kehittämiseksi myös laajemmin. Tulosten perusteella voidaan suositella yrittäjyyteen orientoitujen opintojen liittämistä osaksi kaikkien koulutusalojen opintoja. Kaikista opiskelijoista ei tule yrittäjiä, mutta yrittäjyyteen orientoiva, yrittäjyyden varhaisen vaiheen tukea tarjoava opintokokonaisuus vahvistaa niiden opiskelijoiden mahdollisuuksia, joille tämä väylä on luontainen.

Lähteet

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes* 50, 179–211.
- Bagheri, A., & Pihie, Z. (2011). Entrepreneurial leadership: Towards a model for learning and development, *Human Resource Development International*, 14(4), 447–463. <https://doi.org/10.1080/13678868.2011.601594>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122–147.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. Teoksessa V. S. Ramachaudran (toim.), *Encyclopedia of human behavior* (ss. 4, 71–81). Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [ed.], *Encyclopedia of mental health*. Academic Press, 1998).
- Biesta, G., & Tedder, M. (2016). Agency and learning in the lifecourse: Towards an ecological perspective. *Studies in the Education of Adults*, 39(2), 132–149. <https://doi.org/10.1080/02660830.2007.11661545>
- Boyd, N. G., & Vozikis, G. S. (1994). The influence of self-efficacy on the development of entrepreneurial intentions and actions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 18(4), 63–77.
- Chen, C., Greene, P., & Crick, A. (1998). Does entrepreneurial self-efficacy distinguish entrepreneurs from managers? *Journal of Business Venturing*, 13, 295–316.
- Chi, M. (1997). Quantifying qualitative analyses of verbal data: A practical Guide. *The Journal of the Learning Sciences*, 6(3), 271–313.
- Dillenbourg, P. (1999). What do you mean by “collaborative learning”? Teoksessa P. Dillenbourg (toim.), *Collaborative-learning: Cognitive and computational approaches* (ss. 1–19). Elsevier.
- Dinther, M., Dochy, F., & R. Segers, M. (2011). Factors affecting students’ self-efficacy in higher education. *Educational Research Review*, 6, 95–108. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2010.10.003>
- Dufva, M., Halonen, M., Kari, M., Koivisto, T., Koivisto, R., & Myllyoja, J. (2016). *Miltä näyttää työn tulevaisuus? Tilannekatsaus ja kuusi muutostekijää. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan artikkelisarja, 19/2016*. <http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=14801>
- Drnovsek, M., Wincent, J., & Cardon, M. S. (2010). Entrepreneurial self-efficacy and business start-up: developing a multi-dimensional definition. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 16(4), 329–348. <https://doi.org/10.1108/13552551011054516>
- Edwards, L. J., & Muir, E. J. (2005). Promoting entrepreneurship at the University of Glamorgan through formal and informal learning. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 12(4), 613–26.
- Eteläpelto, A., & Lahti, J. (2008). The resources and obstacles of creative collaboration in a long-term learning community. *Thinking Skills and Creativity*, 3(3), 226–240. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2008.09.003>
- Finisterra Do Paco, A. M., Ferreira, J. M., Raposo, M., Rodrigue, R. G., & Dinis, A. (2011). Behaviours and entrepreneurial intention: Empirical findings about secondary students. *Journal of International Entrepreneurship*, 9(1), 20–38. <https://doi.org/10.1007/s10843-010-0071-9>
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention, and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Frese, M. (2009). Towards a psychology of entrepreneurship - An action theory perspective. *Foundations and Trends in Entrepreneurship*, 5(6), 437–496. <http://dx.doi.org/10.1561/03000000028>
- Haikkola, L., & Myllyniemi, S. (2020). *Hyvää työtä! Nuorisobarometri 2019. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja*.
- Hatt, L. (2018). Threshold concepts in entrepreneurship - the entrepreneurs’ perspective. *Education + Training*, 60(2), 155–167. <https://doi.org/10.1108/ET-08-2017-0119>
- Joensuu, S., Varamäki, E., Viljamaa, A., Heikkilä, T., & Katajavirta, M., (2014). *Yrittäjyysaikomukset, yrittäjyysaikomusten muutos ja näihin vaikuttavat tekijät koulutuksen aikana*. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 16.

- Kilpi, E. (2016). *Perspectives on New Work, Exploring Emerging Conceptualizations*. Sitra. <https://media.sitra.fi/2017/02/28142631/Selvityksia114.pdf>
- Koskikunnas, K. (2011). *Opiskelijoiden yrittäjyyssintentioiden kehittyminen Tampereen ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutushjelmassa: Opetussuunnitelmien parhaat käytänteet*. Tampereen ammattikorkeakoulu.
- Linnenbrink, E. A., & Pintrich, P. R. (2003). The role of self-efficacy beliefs in student engagement and learning in the classroom. *Reading & Writing Quarterly*, 119–137. <https://doi.org/10.1080/10573560308223>
- McGee, J., Peterson, M., Mueller, S., & Sequeira, J. (2009). Entrepreneurial self-efficacy: Refining the measure. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(4), 965–988.
- Mäki, K., & Vafidis, A. (2000). *Yrittäjyys ja sen edistäminen Turun kauppakorkeakoululaisten näkökulmasta*. Turun kauppakorkeakoulu.
- Nabi, G., Holden, R., & Walmsley, A. (2010). From student to entrepreneur: Towards a model of graduate entrepreneurial career-making. *Journal of Education and Work*, 23(5), 389–415.
- Nurmi, P., & Paasio, K. (2007). Entrepreneurship in Finnish universities. *Education and Training*, 49(1), 56–65.
- Poorsoltan, K. (2012). Artists as Entrepreneurs. *International Journal of Entrepreneurship*, 16, 83–100.
- Powell, B. C. (2013). Dilemmas in entrepreneurship pedagogy. *Journal of Entrepreneurship in Education*, 16, 99–112.
- Roschelle, J., & Teasley, S. D. (1995). The construction of shared knowledge in collaborative problem solving. Teoksessa C. E. O'Malley (toim.), *Computer-Supported Collaborative Learning* (ss. 69–197). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-642-85098-1_5
- Römer-Paakkanen, T. (2007). Korkeakouluopiskelijoiden käsityksiä yrittäjän ammatista uravaihtohtona. Teoksessa P. Kyrö, H. Lehtonen, & K. Ristimäki (toim.), *Yrittäjyyskasvatuksen monia suuntia* (ss. 172–195). Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy - Juvenes Print.
- Siklander, P., & Impiö, N. (2018). Common features of expertise in working life: Implications for higher education. *Journal of Further and Higher Education*, 1239–1254. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2018.1471126>
- Siklander, P., Kangas, M., Ruhalahti, S., & Korva, S. (2017). Exploring triggers for arousing interest in the online learning. Teoksessa L. Gómez Chova, A. López Martínez, & I. Candel Torres (toim.), *INTED2017 Proceedings* (ss. 9081–9089). 11th International Technology, Education and Development Conference, March 6th–8th, 2017. Valencia, Spain.
- Siklander, P., Salmijärvi, T., & Siltavirta, K. (toim.) (2020). *MindBusiness – True stories about entrepreneurs' strength*. Didascalica Universitatis Ouluensis Kasvatustiede E 11. Vantaa: PunaMusta. <http://julitka oulu.fi/files/isbn9789526226835.pdf>
- Slepcevic-Zach, P., & Stock, M. (2018). ePortfolio as a tool for reflection and self-reflection. *Reflective Practice*, 19(3), 291–307. <https://doi.org/10.1080/1462394320181437399>
- Thomas, K. W., & Velthouse, B. A. (1990). Cognitive elements of empowerment: An “interpretive” model of intrinsic task motivation. *Academy of Management Review*, 15(4), 666–681. <https://doi.org/10.5465/amr.1990.4310926>
- Tonttila, K. (2010). *Yrittäjyyden arvottaminen akateemisten nuorten argumentoinnissa*. Yliopistopaino: Helsinki.
- Van Gelderen, M., & Jansen, P. (2006). Autonomy as a start-up motive. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 13(1), 23–32.
- Wood, R., & Bandura, A. (1989). Social cognitive theory of organizational management. *Academy of Management Review*, 14, 361–384.
- Vuopala, E., Hyvönen, P., & Järvelä, S. (2016). Interaction forms in successful collaborative learning in virtual learning environments: Case study in a higher education context. *Active Learning in Higher Education*, 17(1), 25–38. <https://doi.org/10.1177/1469787415616730>
- Warhuus, J. P., Tanggaard, L., Robinson, S., & Erno, S. M. (2017). From I to We: collaboration in entrepreneurship education and learning? *Education + Training*, 59(3).
- Wise, A. F., & Schwartz, B. B. (2017). Visions of CSCL: Eight provocations for the future of the field. *International Journal of Computer Supported Learning*, 12, 423–467. <https://doi.org/10.1007/s11412-017-9267-5>
- Zhao, H., Seibert, S. E., & Hills, G. E. (2005). The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1265–1272.
- Zimmerman, B. J., & Schunk, D. H. (2011). *Handbook of Self-Regulation of Learning and Performance*. Routledge.

Liite 1. Opiskelijoiden yrittäjämäisessä minäpystyvyydessä
Mindbusiness-opintojaksojen aikana tapahtuneet muutokset

Väit- tämä	1. opintojakso: "Tunnista yrittäjyysvalmiutesi"							3. opintojakso: "Tuotteista osaamisesi"						
	Sukupuoli		Oppilaitos		Yrittäjyys- tausta		Kaikki vasta- ukset	Sukupuoli		Oppilaitos		Yrittäjyys- tausta		Kaikki vasta- ukset
	M	N	Yo	Amk	K	E		M	N	Yo	Amk	K	E	
V1 (a)	3.56	3.11	3.20	4.00	3.50	3.20	3,33	3.75	3.79	3.78	3.78	3.69	4.00	3,78
V1 (l)	4.00	3.00	3.67	2.67	3.63	3.40	3,50	3.75	3.79	3.89	3.67	3.62	4.20	3,78
V2 (a)	3.13	2.44	2.71	3.00	3.00	2.60	2,76	2.75	2.82	3.00	2.67	2.80	2.80	2,80
V2 (l)	3.14	2.89	3.15	2.33	3.57	2.56	3,00	3.25	3.40	3.80	3.11	3.44	3.20	3,36
V3 (a)	2.38	2.33	2.21	3.00	2.63	2.11	2,35	2.50	2.33	2.75	2.00	2.50	2.00	2,38
V3 (l)	3.43	2.38	2.58	4.00	2.86	2.89	2,87	3.50	3.00	3.63	2.63	3.09	3.20	3,12
MP1(a)	4.22	3.56	3.87	4.00	4.25	3.60	3,89	3.50	3.93	3.78	3.89	3.69	4.20	3,83
MP1(l)	4.56	3.67	4.13	4.00	4.50	3.80	4,11	4.00	4.00	3.89	4.11	4.00	4.00	4,00
MP2(a)	3.89	3.22	3.40	4.33	3.38	3.70	3,56	3.00	4.14	3.56	4.22	3.77	4.20	3,89
MP2(l)	4.33	3.22	3.80	3.67	4.00	3.60	3,78	3.00	4.14	3.78	4.00	3.77	4.20	3,89
MP3(a)	4.22	3.33	3.60	4.67	4.13	3.50	3,78	2.75	3.71	3.33	3.67	3.31	4.00	3,50
MP3(l)	3.89	3.56	3.60	4.33	4.00	3.50	3,72	2.50	3.86	3.33	3.78	3.46	3.80	3,56
MP4(a)	4.00	3.78	4.00	3.33	4.13	3.70	3,89	4.00	4.07	3.78	4.33	4.00	4.20	4,06
MP4(l)	4.11	4.00	4.07	4.00	4.13	4.00	4,06	4.00	4.07	4.11	4.00	4.00	4.20	4,06
MP5(a)	4.11	3.89	4.07	3.67	4.13	3.90	4,00	3.50	3.93	3.78	3.89	3.85	3.80	3,83
MP5(l)	4.44	3.67	4.13	3.67	4.25	3.90	4,06	3.75	4.21	3.89	4.33	4.08	4.20	4,11
MP6(a)	3.44	3.67	3.60	3.33	3.50	3.60	3,56	3.25	3.71	3.78	3.44	3.38	4.20	3,61
MP6(l)	3.78	3.44	3.93	2.00	3.89	3.40	3,61	3.00	3.86	3.89	3.44	3.69	3.60	3,67
MP7(a)	4.00	4.00	4.00	4.00	4.25	3.80	4,00	4.00	3.86	3.78	4.00	3.69	4.40	3,89
MP7(l)	4.00	3.89	4.20	2.67	4.25	3.70	3,94	4.25	4.00	4.11	4.00	3.92	4.40	4,06